ВІДДІЛ ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ ВІЛЬНЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЦЕНТР ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО РОЗВИТКУ ТА ДОЗВІЛЛЯ ІМЕНІ ВАЛЕРІЇ ГНАРОВСЬКОЇ ВІЛЬНЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Оксана Орлова

ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

Навчальна програма з позашкільної освіти художньо-естетичного напряму

початковий рівень -1 рік навчання
основний рівень -2 роки навчання
вищий рівень -1 рік навчання
4 роки навчання

Вільнянськ 2024

Затверджено рішенням педагогічної ради ЗПО “Центр дитячо-юнацького розвитку та дозвілля імені В. Гнаровської” Вільнянської міської ради
від 29.08.2024(протокол № 4 від 29.08.2024) Рішення оформлення наказом директора від 29.08.2024 № _____

Розробник:
Орлова Оксана - керівник гуртка закладу позашкільної освіти “Центр дитячо-юнацького розвитку та дозвілля імені В.Гнаровської Вільнянської міської ради

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Пісня супроводжує дитину із самого раннього віку, пісня, як народна, так і сучасна, вчить премудрості життя, спілкування, допомагає розібратися в життєвих проблемах, сповнює серце дитини почуттям любові до людей, до природи, до рідної землі, до батьків, розповідає про наші святині, про чисті й ніжні почуття.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування вокального мистецтва.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – забезпечення навчання основам професійного вокального співу; основним поняттям і термінам музичної грамоти; правилам гігієни й охорони голосу;

практична – оволодіння нотною грамотою, розвиток вокального, гармонічного та мелодичного слуху; удосконалювання мовнного апарату; формування вокальної артикуляції, співочого дихання, музичної пам'яті; формування діяльності голосового апарату з основними властивостями співочого голосу;

творча – забезпечення індивідуальних вокальних здібностей; формування музично-естетичного смаку; прагнення до гармонії, уміння бачити її в музиці, людині, навколишньому світі; психологічному вивільненню та творчому розкриттю особистості через виконавський досвід;

соціальна – виховання громадянської свідомості, національної гідності через виконання кращих творів вітчизняної музики; глибокого почуття любові до музики, пісні, рідного краю, рідної мови; формування навиків професійної взаємодії в колективі, прагнення до створення комфортного, доброзичливого психологічного клімату.

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напряму вокального профілю, розрахована на вихованців віком від 5 років.

Навчальна програма передбачає:

початковий рівень – 72 год. (2 год. на тиждень);

основний рівень – 72 год. (2 год. на тиждень), 1-й рік навчання;
основний рівень – 36 год. (2 год. на тиждень), 2-й рік навчання;
вищий рівень – 72 год. (2 год. на тиждень).

Програма розрахована на дітей, які мають здоровий голосовий апарат та задовільні вокальні й музичні дані. Ця програма розрахована на дітей як з вокальною підготовкою, так і без співочої практики.

На заняттях гуртка розвиваються творчі здібності дітей, виховується глибоке почуття любові до пісні, до музики. Окрім розучування пісень програмою передбачено засвоєння вихованцями основ нотної грамоти, слухання музики та музично-ритмічна творчість. Елементи теорії музики

включаються дуже обережно, лише після того, як у вихованців викликано інтерес та любов до пісні й музики. Окрім розвиваючих і навчальних завдань вирішується ще одне важливе завдання – оздоровчо-корекційне. Дихальні вправи, що використовуються на заняттях, допомагають оздоровити органи дихання. Спів благотворно впливає на розвиток голосу і допомагає будувати плавне і безперервне мовлення.

Програма початкового рівня передбачає загальний розвиток дітей, виявлення їхніх здібностей, нахилів, розкриття вокально-хорових можливостей, пробудження інтересу до творчої діяльності. У групах початкового рівня заняття проводяться два рази на тиждень тривалістю 1 години, за рік це становить 72 години.

Основний рівень навчання розрахований на розширення та поглиблення теоретичних знань, удосконалення вокально-хорових навичок, необхідних під час співу, розвиток стійких інтересів до творчої діяльності. В групах основного рівня заняття проводяться два рази на тиждень тривалістю по 2 години на тиждень.

Вищий рівень розрахований на задоволення потреб здібних, обдарованих вихованців у творчій підготовці, передбачає удосконалення вокально-хорових навичок, яких вихованці набули в групах попередніх рівнів. В групах вищого рівня заняття тривають 2 години 2 рази на тиждень. за рік це складає 72 години.

Навчальні групи формуються з урахуванням вікових особливостей, року навчання та підготовленості гуртківців, наповнюваність груп – до 15 осіб, вищий рівень – до 10. Прийом дітей здійснюється згідно з результатами вокально-музичного та ритмічного тестувань.

Форми проведення занять різноманітні: групові (вокально-хорові заняття, музична грамота, зведені репетиції, на які запрошуються учні з різних груп, заняття-конкурси, концертні виступи); індивідуальні (індивідуальний вокал в групі вищого навчального рівня).

Заняття складаються з таких елементів: розвиток основних вокально-хорових навичок, розучування репертуару; формування та розвиток сценічних навичок; засвоєння основ нотної грамоти (основний та вищий рівень); слухання музики (починаючи з другого року основного рівня навчання); музично-ритмічна творчість (ігрова та рухова). Ці елементи заняття можна міняти та комбінувати в залежності від вокального твору, який вивчається.

Після кожного заняття підводяться підсумки, відмічаються досягнення і недоліки в співі окремих вихованців, оцінка групової роботи в цілому, відзначення позитивних та негативних моментів. Наприкінці кожного навчального року проходить звітний концерт для батьків, гуртківців інших творчих об’єднань та однолітків.

У роботі гуртка використовуються такі методи: наочно-слуховий (виразне виконання педагогом вокального твору, прослуховування аудіозаписів); наочно-зоровий (показ педагогом гри, рухів, окремих елементів супроводжуючих рухів); словесний (пояснення, вказівки під час

виконання пісні, розповіді про композиторів, музичні жанри); вправи (багаторазове повторювання, варіювання знайомим матеріалом); послідовне розучування репертуару із врахуванням складності творів, вікових та індивідуальних можливостей дітей (спів починається із вправ, нескладних пісень, та з поступовим засвоєнням матеріалу пісенний репертуар ускладнюється).

Досягненню визначених завдань сприяє використання методичних прийомів, спрямованих на активізацію кожної дитини зокрема та групи в цілому: індивідуальна оцінка рівня засвоєння навичок; створення на заняттях атмосфери доброзичливості, яка викликає у невпевнених дітей бажання співати, не боячись помилок; індивідуальні вказівки для окремих дітей та загальні вказівки для всієї групи; розподіл на підгрупи з тим, щоб одні діти виконували пісню, а інші давали оцінку їхньому виконанню.

Важливою формою навчання дітей є їх участь у змаганнях, конкурсах, концертах. Оволодіння виконавською діяльністю передбачає набуття навичок публічних виступів. Залучати вихованців до публічних виступів необхідно поступово, проводячи контрольні прослуховування при інших гуртківцях чи батьках, оскільки не всі діти легко переносять хвилювання, пов’язані з публічними виступами, втрачають стабільність. Для них потрібно змінювати умови, проводити показ роботи в психологічно комфортній обстановці.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття, творчі звіти, відкриті заняття з наступним обговоренням, участь у концертах, конкурсах, оглядах, фестивалях.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організовуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об’єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	**1**	**-**	**1**
Розділ 1. Оволодіння виконавськими навичками	**1**	**15**	**16**
Розділ 2. Робота над вокальними творами	**4**	**20**	**24**
2.1. Демонстрація вокального твору	1	1	2
2.2. Розучування музичного та поетичного текстів	1	5	6
2.3. Робота над вокальною партією	1	10	11

виконання пісні, розповіді про композиторів, музичні жанри); вправи

2.4. Виразність виконання	1	4	5

Розділ 3. Формування та розвиток сценічних навичок	**1**	**9**	**10**
Розділ 4. Музично-ритмічна творчість	**1**	**13**	**14**
Розділ 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	**1**	**4**	**5**
Підсумок	**1**	**1**	**2**
Разом	**10**	**62**	**72**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (1 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка, організаційні питання. Правила поведінки на заняттях та в громадських місцях, безпечна дорога до місця проведення занять.

Зовнішній вигляд виконавця, сценічний костюм, його відмінність від побутового та святкового.

Розділ 1. Оволодіння виконавськими навичками (16 год.)

Знайомство з голосовим апаратом, правильна співоча постава (положення тулуба, рук, ніг, голови, шиї під час співу), дихання, діафрагма, співочі регістри, діапазон, тембр, лад, розмір, ритм, ведення звуку: legato та non legato. Правила та поради з гігієни голосу.

Практична частина. Вправи на формування чіткої дикції та артикуляції, співочого дихання (спокійний вдих, затримка вдиху перед початком співу – люфт-пауза, вироблення рівномірного видиху), визначення на слух висоти звуку, вміння повторити заданий звук, вирівнювання, утримання звуку, вправи на правильне співоче формування голосних звуків у поєднані із приголосними, вправи на вирівнювання голосних «і-е-а-о-у» у поєднанні із різними приголосними, вправи на розвиток колективного співу (унісон), ведення звуку: legato та non legato. Виконання елементарних вокальних вправ у повільному темпі.

Розділ 2. Робота над вокальними творами (24 год.)

2.1. Демонстрація вокального твору (2 год.)

Демонстрація, виконання вокального твору, які супроводжуються розповіддю про цей твір, проводиться, як правило, самим педагогом та використовується як вступне заняття при знайомстві з музичним репертуаром. Навчання вмінню аналізувати та коротко характеризувати вокальний твір.

2.2. Розучування музичного та поетичного текстів (6 год.)

Ознайомлення із музичним та поетичним текстами.

Практична частина. Вивчення музичного та поетичного текстів. Робота з текстами пісень як з окремою від музичного супроводу прозою

(інтонаційна виразність, ритміка вірша, акцентуація, пластичне інтонування заданого тексту).

2.3. Робота над вокальною партією (11 год.)

Вивчення вокальної партії.

Практична частина. Послідовне та поетапне відтворення вокальної партії. Чистота інтонування.

2.4. Виразність виконання (5 год.)

Слуховий контроль та самоконтроль за якістю свого вокального звучання.

Практична частина. Продовження роботи над удосконаленням вокально-технічних навичок та засвоєнням вокального репертуару. Розвиток творчих здібностей, прагнення до самостійності в осмисленні трактування твору.

Розділ 3. Формування та розвиток сценічних навичок (10 год.)

Ознайомлення з поняттями: ознаки сценічної дії, сценічна уява, художній образ, сценічний та побутовий костюм, драматургія, сценічна мова, рух та постава. Жести, поводження з мікрофоном, виразна міміка, ритмізована хода, танцювальні рухи та хореографічні композиції.

Практична частина. Робота над скоромовками, чітке читання тексту повільно з подальшим прискоренням до темпу скоромовок; асоціативні та пластичні ігри, рухові імпровізації, вправи на розвиток образних уявлень. Вироблення відчуття впевненості та артистичності під час виступу, подолання психологічного бар’єру перед виступом, глядачем, залою. Вироблення уміння невимушено поводитись на сцені.

Розділ 4. Музично-ритмічна творчість (14 год.)

Єдність сприйняття музики і рухів. Ознайомлення із правилами проведення музично-дидактичних та народних пісенних ігор.

Практична частина. Вираження змісту, характерних особливостей музичного твору через певні танцювальні та ритмічні рухи у найрізноманітніших їхніх поєднаннях. Музично-дидактичні ігри. Музичні сюжетно-рольові та народні ігри, що супроводжуються співом, пантомімними рухами, елементами характерного танцю. Гра на музичних інструментах приносить дітям велике задоволення, організовує їх, втягує в активне музикування, виховує увагу, розвиває пам’ять, музично-слухові уявлення, чуття тембру, ритму.

Розділ 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (5 год.)

Розповіді про музичні твори, композиторів. Підготовка до свят. Проведення бесід загальноосвітнього характеру.

Практична частина. Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

(інтонаційна виразність, ритміка вірша, акцентуація, пластичне

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	**1**	**-**	**1**
Розділ 1. Оволодіння виконавськими навичками	**1**	**15**	**16**
Розділ 2. Робота над вокальними творами	**1**	**25**	**26**
2.1. Демонстрація вокального твору	1	-	1
2.2. Розучування музичного та поетичного текстів	-	10	10
2.3. Робота над вокальною партією	-	13	13
2.4. Виразність виконання.	-	2	2
Розділ 3. Особливості естрадного вокалу	**2**	**2**	**4**
Розділ 4. Формування та розвиток сценічних навичок	**-**	**8**	**8**
Розділ 5. Ознайомлення з елементами нотної грамоти	**1**	**3**	**4**
Розділ 6. Музично-ритмічна творчість	**-**	**8**	**8**
Розділ 7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	**1**	**3**	**4**
Підсумок	**-**	**1**	**1**
Разом	**8**	**64**	**72**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (1 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка, організаційні питання. Правила поведінки на заняттях та в громадських місцях, безпечна дорога до місця проведення занять.

Зовнішній вигляд виконавця, сценічний костюм, його відмінність від побутового та святкового.

Розділ 1. Оволодіння виконавськими навичками (16 год.)

Дихання, вокальна дикція, діапазон. Фізіологія голосового апарату, вплив емоційного стану на фізіологічний стан голосового апарату. Правильна співоча постава (положення тулуба, рук, ніг, голови, шиї під час співу), співочі регістри, діапазон, тембр, лад, розмір, ритм, ведення звуку: legato, non legato, staccato. артикуляційний апарат. Правила та поради з гігієни голосу.

Практична частина. Вправи на формування чіткої дикції та артикуляції, корекція дихання (вдих та видих залежно від характеру музики, тривалості музичної фрази, ланцюгове дихання, оволодіння навичками нижньореберного дихання, вправи на дихання на одній висоті звуку), визначення на слух висоти звуку, вміння повторити заданий звук, вирівнювання, утримання звуку, вправи на правильне співоче формування голосних звуків у поєднані із приголосними, вправи на вирівнювання голосних «і-е-а-о-у» у поєднанні з різними приголосними, вправи на розвиток колективного співу (унісон), ведення звуку: legato, non legato, staccato, співоче звукоутворення, скоромовки, атака звуку, ансамблевий спів (унісон та багатоголосний спів), правила гігієни та збереження голосу.

Розділ 2. Робота над вокальними творами (16 год.)

2.1. Демонстрація вокального твору (1 год.)

Демонстрація, виконання вокального твору, які супроводжуються розповіддю про цей твір, проводиться, як правило, самим педагогом та використовується як вступне заняття при знайомстві із музичним репертуаром. Навчання вмінню аналізувати та коротко характеризувати вокальний твір.

2.2. Розучування музичного та поетичного текстів (10 год.)

Ознайомлення з музичними та поетичними текстами.

Практична частина. Вивчення музичного та поетичного текстів. Робота з текстами пісень як з окремою від музичного супроводу прозою (інтонаційна виразність, ритміка вірша, акцентуація, пластичне інтонування заданого тексту).

2.3. Робота над вокальною партією (13 год.)

Вивчення вокальної партії.

Практична частина. Послідовне та поетапне відтворення вокальної партії. Чистота інтонування.

2.4. Виразність виконання (2 год.)

Слуховий контроль та самоконтроль за якістю свого вокального звучання.

Практична частина. Продовження роботи над удосконаленням вокально-технічних навичок та засвоєнням вокального репертуару. Розвиток творчих здібностей, прагнення до самостійності в осмисленні трактування твору.

Розділ 3. Особливості естрадного вокалу (4 год.)

Відмінність естрадного вокалу від інших видів. Особливості естрадного співу. Поєднання різноманітних технік та специфічних прийомів.

Практична частина. Вправи, які сприяють природному звучанню голосу.

Практична частина. Вправи на формування чіткої дикції та

Розділ 4. Формування та розвиток сценічних навичок (8 год.)

Ознайомлення з поняттями: ознаки сценічної дії, сценічна уява, художній образ, сценічний та побутовий костюм, драматургія, сценічна мова, рух та постава. Жести, поводження з мікрофоном, виразна міміка, ритмізована хода, танцювальні рухи та хореографічні композиції.

Практична частина. Робота над скоромовками, чітке читання тексту повільно з подальшим прискоренням до темпу скоромовок; асоціативні та пластичні ігри, рухові імпровізації, вправи на розвиток образних уявлень. Вироблення відчуття впевненості та артистичності під час виступу, подолання психологічного бар'єру перед виступом, глядачем, залою. Вироблення уміння невимушено поводитись на сцені.

Розділ 5. Ознайомлення з елементами нотної грамоти (4 год.)

Ознайомлення з поняттями «мелодія», «музична фраза», «мотив», побудова пісень (заспів, приспів), відомості про ноти та їхнє позначення (нотні знаки). Висотне співвідношення звуків, динамічні і темпові відтінки. Розмір. Вивчення тривалості нот (ціла, половинна, четвертна, восьма, шістнадцята) та відповідних пауз.

Практична частина. Розрізнення звуків за висотою і тривалістю. Зображення нот 1-ї та 2-ї октав на нотному стані, паузи, нота з крапкою, знаки альтерації, динамічні відтінки, музичний розмір, основні музичні темпи. Навчання співати по нотах.

Розділ 6. Музично-ритмічна творчість (8 год.)

Єдність сприйняття музики і рухів. Створення художнього образу. Рухові зображальні засоби музики. Ознайомлення з правилами проведення музично-дидактичних та народних пісенних ігор.

Практична частина. Вправи на вокально-рухову координацію. Вираження змісту, характерних особливостей музичного твору через певні танцювальні та ритмічні рухи у найрізноманітніших їхніх сполученнях. Музично-дидактичні ігри. Музичні сюжетно-рольові та народні ігри, що супроводжуються співом, пантомімними рухами, елементами характерного танцю. Пошук вихованцями засобів вираження створеного музично-ігрового образу, адекватних музично-поетичному змістові твору. Створення власних ритмічних імпровізацій за заданим текстом, вокальні імпровізації.

Розділ 7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (4 год.)

Розповіді про музичні твори, композиторів. Підготовка до свят. Проведення бесід загальноосвітнього характеру.

Практична частина. Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з митцями сцени.

Підсумок (1 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	**1**	**-**	**1**
Розділ 1. Оволодіння виконавськими навичками	**1**	**5**	**6**
Розділ 2. Робота над вокальними творами	**1**	**9**	**10**
2.1. Демонстрація вокального твору	1	-	1
2.2. Розучування музичного та поетичного текстів	-	3	3
2.3. Робота над вокальною партією	-	4	4
2.4. Виразність виконання	1	1	2
Розділ 3. Формування та розвиток сценічних навичок	**-**	**4**	**4**
Розділ 4. Вивчення нотної грамоти	**1**	**3**	**4**
Розділ 5. Слухання музики	**1**	**1**	**2**
Розділ 6. Музично-ритмічна творчість	**-**	**4**	**4**
Розділ 7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	**-**	**4**	**4**
Підсумок	-	**1**	**1**
Разом	**5**	**31**	**36**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (1 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка, організаційні питання. Правила поведінки на заняттях та в громадських місцях, безпечна дорога до місця проведення занять.

Зовнішній вигляд виконавця, сценічний костюм, його відмінність від побутового та святкового. Повторення вивченого за минулі роки.

Розділ 1. Оволодіння виконавськими навичками (6 год.)

Дихання (черевне, діафрагмне, міжреберне, ключичне). Фізіологія голосового апарату, вплив емоційного стану на фізіологічний стан голосового апарату. Правильна співоча постава (положення тулуба, рук, ніг, голови, шиї під час співу), співоче звукоутворення, регістри, діапазон, тембр, лад, розмір,

ритм, ведення звуку: legato, non legato, staccato; спів в унісон, каноном, спів «про себе». Артикуляційний апарат. Правила та поради з гігієни голосу.

Практична частина. Вправи на формування чіткої дикції та артикуляції, корекція дихання (вдих та видих залежно від характеру музики, тривалості музичної фрази, ланцюгове дихання, оволодіння навичками

нижньореберного дихання, вправи на дихання на одній висоті звуку), визначення на слух висоти звуку, вміння повторити заданий звук, вирівнювання, утримання звуку, вправи на правильне співоче формування голосних звуків у поєднані із приголосними, вправи на вирівнювання голосних «і-е-а-о-у» в поєднанні з різними приголосними, вправи на розвиток колективного співу (унісон), ведення звуку: legato, non legato, staccato, скоромовки, атака звуку, ансамблевий спів (унісон та багатоголосний спів).

Розділ 2. Робота над вокальними творами (10 год.)

2.1. Демонстрація вокального твору (1 год.)

Демонстрація, виконання вокального твору, яке супроводжується розповіддю про цей твір, проводиться, як правило, самим педагогом та використовується як вступне заняття при знайомстві з музичним репертуаром. Повідомлення про авторів музики та тексту, актуальності пісні (якщо це сучасна пісня), особливості художнього образу, музично-виразних та виконавських засобів.

2.2. Розучування музичного та поетичного текстів (3 год.)

Ознайомлення з музичним та поетичним текстами.

Практична частина. Вивчення музичного та поетичного текстів. Робота з текстами пісень як з окремою від музичного супроводу прозою (інтонаційна виразність, ритміка вірша, акцентуація, пластичне інтонування заданого тексту).

2.3. Робота над вокальною партією (4 год.)

Вивчення вокальної партії.

Практична частина. Послідовне та поетапне відтворення вокальної партії. Чистота інтонування.

2.4. Виразність виконання (2 год.)

Слуховий контроль та самоконтроль за якістю свого вокального звучання. Різновиди сценічної виразності.

Практична частина. Продовження роботи над удосконаленням вокально-технічних навичок та засвоєнням вокального репертуару. Розвиток творчих здібностей, прагнення до самостійності в осмисленні трактування твору.

Розділ 3. Формування та розвиток сценічних навичок (4 год.)

Ознайомлення із поняттями та прийомами створення пластичного образу пісні (темп, ритм, характер рухів, манера поведінки, міміка, жести), з правилами поведінки на сцені під час виступів (стандартні та екстремальні варіанти), з культурою роботи з мікрофоном, з процесом вживання в художній образ, з характером співочої дикції, залежно від характеру музики та змісту твору.

Практична частина. Етюди – імпровізації на задані теми, робота над створенням художнього образу музичного твору, розробка варіантів

сценічних костюмів, драматургія естрадного музичного мистецтва як засіб вираження ідейного змісту композицій через сценічну мову, рух та поставу.

Вироблення сценічної привабливості.

Розділ 4. Вивчення нотної грамоти (4 год.)

Ознайомлення з поняттями «мелодія», «музична фраза», «мотив». Висотне співвідношення звуків, динамічні і темпові відтінки. Розмір. Вивчення тривалості нот (ціла, половинна, четвертна, восьма, шістнадцята) та відповідних пауз.

Практична частина. Розрізнення звуків за висотою і тривалістю. Зображення нот 1-ї та 2-ї октав на нотному стані, паузи, нота з крапкою, знаки альтерації, динамічні відтінки, музичний розмір, основні музичні темпи. Спів по нотах.

Розділ 5. Слухання музики (2 год.)

Розгляд історичних етапів розвитку світової музичної культури. Слухання вокально-хорових та інструментальних творів із метою виховання емоційно-естетичного відгуку на музику. Слухання народної та сучасної музики. Фольклор, джаз, класика. Коротка розповідь про музичний твір та його автора. Введення понять: «заспів», «приспів», «куплет», «варіація».

Розділ 6. Музично-ритмічна творчість (4 год.)

Єдність сприйняття музики і рухів. Створення художнього образу. Рухові зображальні засоби музики. Ознайомлення із правилами проведення музично-дидактичних та народних пісенних ігор.

Практична частина. Вираження змісту, характерних особливостей музичного твору через певні танцювальні та ритмічні рухи у найрізноманітніших їхніх поєднаннях. Музично-дидактичні ігри. Музичні сюжетно-рольові та народні ігри, що супроводжуються співом, пантомімними рухами, елементами характерного танцю. Пошук вихованцями засобів вираження створеного музично-ігрового образу, адекватних музично-поетичному змістові твору. Створення власних ритмічних імпровізацій за заданим текстом, вокальні імпровізації.

Розділ 7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (4 год.)

Розповіді про музичні твори, композиторів. Підготовка до свят. Проведення бесід загальноосвітнього характеру.

Практична частина. Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з митцями сцени.

Підсумок (1 год.)

Підведення підсумків.

сценічних костюмів, драматургія естрадного музичного мистецтва як засіб

Вищий рівень, перший та наступні роки навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	**1**	**-**	**1**
Розділ 1. Розвиток співочого діапазону та голосового апарату	**2**	**12**	**14**
Розділ 2. Робота над вокальними творами	**2**	**18**	**20**
2.1. Демонстрація вокального твору	-	-	2
2.2. Розучування музичного та поетичного текстів	1	7	8
2.3. Робота над вокальною партією	-	8	8
2.4. Виразність виконання	1	1	2
Розділ 3. Формування та розвиток сценічних навичок	**-**	**6**	**6**
Розділ 4. Індивідуальний вокал	**-**	**10**	**10**
Розділ 5. Вивчення нотної грамоти	**8**	**-**	**8**
Розділ 6. Прослуховування музичних творів	**6**	**-**	**6**
Розділ 7. Музично-ритмічна творчість	**-**	**4**	**4**
Розділ 8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	**-**	**4**	**4**
Підсумок	**-**	**1**	**1**
Разом	**19**	**53**	**72**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (1 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка, організаційні питання. Правила поведінки на заняттях та в громадських місцях, безпечна дорога до місця проведення занять.

Зовнішній вигляд виконавця, сценічний костюм, його відмінність від побутового та святкового. Повторення вивченого за минулі роки.

Розділ 1. Розвиток співочого діапазону та голосового апарату (14 год.)

Дихання (черевне, діафрагмне, міжреберне, ключичне).

голосового апарату, вплив емоційного стану на фізіологічний стан голосового апарату. Правильна співоча постава (положення тулуба, рук, ніг, голови, шиї під час співу), співоче звукоутворення, регістри, діапазон, тембр, лад, розмір, ритм, ведення звуку: legato, non legato, staccato. Артикуляційний апарат. Правила та поради з гігієни голосу.

Практична частина. Вправи на формування чіткої дикції та артикуляції, корекція дихання (вдих та видих залежно від характеру музики, тривалості музичної фрази, ланцюгове дихання, оволодіння навичками

нижньореберного дихання, вправи на дихання на одній висоті звуку), визначення на слух висоти звуку, вміння повторити заданий звук, вирівнювання, утримання звуку, вправи на правильне співоче формування голосних звуків у поєднані із приголосними, вправи на вирівнювання голосних «і-е-а-о-у» у поєднанні із різними приголосними, вправи на розвиток колективного співу (унісон), ведення звуку: legato, non legato, staccato, скоромовки, атака звуку, ансамблевий спів (унісон та багатоголосний спів). Використання прийому «морморандо» з закушеними губами з метою наштовхування на носове резонування.

Розділ 2. Робота над вокальними творами (20 год.)

2.1. Демонстрація вокального твору (2 год.)

Демонстрація, виконання вокального твору, які супроводжуються розповіддю про цей твір, проводиться, як правило, самим педагогом та використовується як вступне заняття при знайомстві із музичним репертуаром. Повідомлення про авторів музики та тексту, актуальності пісні (якщо це сучасна пісня), особливості художнього образу, музично-виразних та виконавських засобів.

2.2. Розучування музичного та поетичного текстів (8 год.)

Ознайомлення з музичним та поетичним текстами.

Практична частина. Вивчення музичного та поетичного текстів. Робота з текстами пісень як з окремою від музичного супроводу прозою (інтонаційна виразність, ритміка вірша, акцентуація, пластичне інтонування заданого тексту).

2.3. Робота над вокальною партією (8 год.)

Вивчення вокальної партії.

Практична частина. Послідовне та поетапне відтворення вокальної партії. Чистота інтонування.

2.4. Виразність виконання (2 год.)

Слуховий контроль та самоконтроль за якістю свого вокального звучання. Різновиди сценічної виразності.

Практична частина. Продовження роботи над удосконаленням вокально-технічних навичок та засвоєнням вокального репертуару. Розвиток творчих здібностей, прагнення до самостійності в осмисленні трактування твору, пластичне інтонування заданого тексту, вправи на розвиток образних уявлень.

Розділ 3. Формування та розвиток сценічних навичок (6 год.)

Поняття та прийоми створення пластичного образу пісні (темп, ритм, характер рухів, манера поведінки, міміка, жести). Ознайомлення з правилами поведінки на сцені під час виступів (стандартні та екстремальні варіанти), з культурою роботи з мікрофоном, з процесом вживання в художній образ, з характером співочої дикції залежно від характеру музики та змісту твору.

нижньореберного дихання, вправи на дихання на одній висоті звуку),

Етюди – імпровізації на задані теми, робота над створенням

художнього образу музичного твору, розробка варіантів сценічних костюмів. Сценічна мова, рух та постава.

Практична частина. Вироблення сценічної привабливості.

Розділ 4. Індивідуальний вокал (10 год.)

Правильна постановка тіла і голови під час співу. Пошук тону – найбільш зручного, вільно і природно сформованого.

Практична частина. Формування індивідуального стилю та манери виконання. Відпрацювання правильного, добре резонуючого співочого тону. Співання вправ зі словами на відпрацювання кантилени. Співання на посмішці. Вправи для вирівнювання голосу (зберігаючи головне резонування). Дрібні прикраси: форшлаги, морденти, трелі.

Розділ 5. Вивчення нотної грамоти (8 год.)

Висотне співвідношення звуків, динамічні і темпові відтінки. Розмір. Повторення тривалості нот (ціла, половинна, четвертна, восьма, шістнадцята) та відповідних пауз.

Практична частина. Розрізнення звуків за висотою і тривалістю. Зображення нот 1-ї та 2-ї октав на нотному стані, паузи, нота з крапкою, знаки альтерації, динамічні відтінки, музичний розмір, основні музичні темпи. Спів з нот.

Розділ 6. Прослуховування музичних творів (6 год.)

Розгляд історичних етапів розвитку світової музичної культури. Коротка розповідь про музичний твір та його автора.

Практична частина. Слухання народної та сучасної музики, вокально-хорових та інструментальних творів. Фольклор, джаз, класика. Аналіз музичних творів класики, джазу, сучасних стилів естрадної пісні та інших сублімацій сучасних музичних проявів вокального мистецтва з точки зору засобів музичної художньої виразності, форм стандартних музичних побудов та причини і мета відхилення від них, засобів створення художнього образу.

Розділ 7. Музично-ритмічна творчість (4 год.)

Єдність сприйняття музики і рухів. Створення художнього образу. Рухові зображальні засоби музики.

Практична частина. Вираження змісту, характерних особливостей музичного твору через певні танцювальні та ритмічні рухи в найрізноманітніших їх подєднаннях. Пошук вихованцями засобів вираження створеного музично-ігрового образу, адекватних музично-поетичному змістові твору.

Створення власних ритмічних імпровізацій за заданим текстом, вокальні імпровізації.

художнього образу музичного твору, розробка варіантів сценічних

Розділ 8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (4 год.)

Проведення бесід загальноосвітнього характеру.

Практична частина. Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з митцями сцени.

Підсумок (1 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

– властивості музичного звуку (висота, тривалість, тембр, динаміка);

– жанри музичних творів;

– особливості звучання різних музичних інструментів;

– поняття: «діафрагма», «співочі регістри», «діапазон», «тембр», «лад»;

– правила гігієни та збереження голосу;

– правильну співочу поставу положення тулуба, рук, ніг, голови, шиї;

– тривалість нот, паузи, нота з крапкою, знаки альтерації, динамічні відтінки, музичний розмір, основні музичні темпи;

– поняття: «мелодія», «музична фраза», «мотив», «темп», «регістр», «акомпанемент».

Вихованці мають уміти:

– правильно дихати (вдих та видих залежно від характеру музики);

– вести звук legato, non legato, staccato;

– виконувати знайомі пісні в супроводі інструмента;

– володіти артикуляційним апаратом;

– користуватись середнім регістром;

– передавати різноманітні ритмічні малюнки;

– правильно формувати голосні в поєднанні з приголосними;

– ритмічно рухатись у відповідності до характеру певного музичного або вокального твору;

– співати індивідуально та в ансамблі.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
	Музичні інструменти	
1.	Фортепіано	1 шт.

2.	Трикутник	3 шт.
3.	Маракаси	4 шт.
4.	Бубон	3 шт.
5.	Металофон	1 шт.
6.	Кастаньєти	6 шт.

Обладнання		
1.	Ноутбук, акустична система.	1 шт.
2.	Аудіо записи програмових творів.	1 компл.
3.	Зображення нотного стану, скрипкового та басового ключів, тривалість звуків, пауз тощо, розміщення нот I та II октав на нотному стані	1 компл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алиев Ю.Б. Пение на уроках музыки: конспекты уроков, репертуар, методика / Ю.Б. Алиев. – М.: ВЛАДОС–ПРЕСС, 2005. – 431 с.
2. Антонюк В.Г. Постановка голосу: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / В.Г.Антонюк. – К.: Вища школа, 2000.
3. Ведмедеря М. О. Веселі нотки: пісні для дітей дошкіл. та молодш. шк. віку / М. Ведмедеря; авт. сл. Л. Куліш-Зіньків. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. – 64 с.

Ведмедеря М. О. Веселкові барви: пісні для старшокласників та молоді [голос (хор) з літ. – цифр. позн. супр.] / [муз.] М. О. Ведмедеря. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 127 с.: іл.

4. Гайворонський М. Співаник для дітей дошк. та шк. віку / М. Гайворонський. – К.: Музична Україна, 1993. – 127 с.
5. Гонтаренко Н.Б. Сольное пение: секреты вокального мастерства. Вокальное пособие / Н.Б. Гонтаренко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2007. – 155 с.
6. Кузьгов Р.Ж. Основы эстрадного вокала / Р.Ж. Кузьгов. – Павлодар, 2012. – 256 с.
7. Лепешко В. Співучі чорнобривці / В. Лепешко. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 96 с.
8. Семеног О. Український фольклор: навч. посіб. / О. Семеног. – Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. – 254 с.
9. Теоретичні аспекти та практичні засади методики постановки голосу: метод. реком. для студ. I–V курсів спеціальностей Музичне мистецтво і музична педагогіка і виховання. – Івано-Франків., Вид.-дизайн. відділ ЦІТ, 2007. – 16 с.
10. Технологія звукоутворення в контексті вокально-виконавських реалій сучасності // Вісн. Прикарпат. ун-ту. Мистецтвознавство. – Вип. XVII–XVIII. – Івано-Франків., 2010.
11. Перлини української народної пісні / упор. М. Гордійчук. – К.: Муз. Україна, 1991. – 383 с.
12. Федонюк В.В. Детский голос. Задачи и методы работы с ним / В.В. Федонюк. – СПб.: Союз худож., 2003. – 64 с.
13. Юрко О.О. Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної

додаткової освіти / О.О. Юрко. – Суми, 2005. – 137 с.

Додаток 1

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ

І. Українські народні пісні, колядки:

1. «По дорозі жук, жук»;
2. «Женчичок-бренчичок»;
3. «Котилася торба»;
4. «Ой хто, хто Миколая любить?»;
5. «Безкінечна»;
6. «Ой на горі жито»;
7. «Грицю, Грицю до роботи»;
8. «Два півники».

ІІ. Пісні сучасних композиторів:

1. Шишкевич Ю., Гнатюк Л. «Помідореня»;
2. Кириліна І., Вратарьов О. «Не такий апельсин»;
3. Мігай А. (музика і слова) «Пісня олівця»;
4. Пономаренко М., Равлюк Л. «Свято радості»;
5. Житкевич А. (музика і слова) «Диво»;
6. Крилатов Е. «Колыбельная медведицы»;
7. Шаінський В. «Улыбка»;
8. Май Н. (музика і слова) «Диво-дівчинка»;
9. Німецька народна пісня, обр. Л.Абелян «Наш оркестр».

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ОСНОВНОГО РІВНЯ

І. Українські народні пісні, колядки, щедрівки:

1. «Ми кривого танцю …»;
2. «Ой зелене жито, зелене»;
3. «Ой хто, хто Миколая любить?»;
4. «Ой сивая та і зозуленька»;
5. «Старий рік минає»;
6. «Нова радість стала»;
7. «Чи вдома, вдома господар дому?»;
8. «Ой лопнув обруч»;
9. «Кругом Мариноньки».

ІІ. Пісні сучасних композиторів:

Додаток 1

1. Житкевич А. (музика і слова) «Щедрівочка»;
2. Рожок М., Багрійчук І.. «Краплини мрії»;
3. Янушкевич О., Ясакова М. «Веселкова пісня»;
4. Гричко С., Олесь О. «Роси, роси дощику»;
5. Рожок М., Багрійчук І.. «Літній піснеграй»;
6. Полянський В., Рибчинський Ю. «Мрії збуваються»;

7. Жилінський О. «Веселкова»;
8. Житкевич А. (музика і слова) «Доброта Миколая»;
9. Музиченко Ю., Коломієць Т. «Дівчина-зима»;
10. Н. Май (музика і слова) «Буде Україна на землі».

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ВИЩОГО РІВНЯ

І. Українські народні пісні, колядки, щедрівки, веснянки:

1. «При долині кущ калини»;
2. «Ой під вишнею, під черешнею»;
3. «Посилала мене мати»;
4. «А вже весна, а вже красна»;
5. «Благослови, мати, весну закликати»;
6. «Добрий вечір тобі, пане господарю»;
7. «Чи вдома, вдома господар дому?»;
8. «Ой зелене жито, зелене»;
9. «Ой у гаю, при Дунаю».

ІІ. Пісні сучасних композиторів:

1. Житкевич А. (музика і слова) «Я день собі придумую»;
2. Житкевич А. (музика і слова) «Там під горою»;
3. Кириліна І «За степом стежка»;
4. Дербеньов Л., Крилатов Є. «Пісня про сніжинку»;
5. Бінцаровська І. «Посміхайтеся, люди, частіше»;
6. Петриненко Т. (музика і слова) «Україна»;
7. Тарівердієв М., Добронравов М. «Маленький принц»;
8. Жилінський О. «Веселкова».